

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2018. május 9.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A **hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni** az ún. **általános (K1)** és a **konkrét (K2) történelmi fogalmakat**. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Zsidó vallás (Összesen 3 pont.)

a)

1.	2.	3.	4.
B	D	C	A

(Helyes sorrend esetén: 1 pont)

b) 1. (0,5 pont)

c) Jeruzsálem (0,5 pont)

d) Salamon (0,5 pont)

e) (Kr. u.) 70 (0,5 pont)

2. Középkori építészet (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Állítás	Kép(ek) sorszáma	
a) Az épület jellegzetes stílusát többek között csúcsívek és nagy méretű, színes ablakok is jellemzik.	1.	
b) Az épület jellegzetes stílusát többek között a vastag falak és a lőrészű ablakok jellemzik.	2.	
c) Az épületen két világvallás építészeti stílusa is felfedezhető.	3.	
d) Az épület (egyik) jellegzetes stílusát többek között a nagy méretű, művészi mozaikok is jellemzik.	3.	
e) Angliában és a német területeken 1000 és 1300 között épültek ilyen stílusú épületek.	1.	2.

(A táblázatban az egy sorban szereplő sorszámmok fordított sorrendben is elfogadhatók.)

3. Anjou-kori társadalom (Összesen 4 pont.)

a) A) mezőváros (0,5 pont)

B) ősiség (0,5 pont)

C) bandérium (0,5 pont)

D) szabad királyi város (0,5 pont)

b) (A kilenced bevezetésével) egységessé váltak a jobbágyi terhek / gazdaságilag egységessé vált a jobbágyság. (A válaszban szerepelnie kell a jobbágy kifejezésnek. Az egységes jobbágyság / a jogilag egységes jobbágyság nem elfogadható válasz.) (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont) (0,5 pont nem adható.)

c) (Anjou) I. (Nagy) Lajos (Elfogadható még: Nagy Lajos.) (0,5 pont)
1351 (0,5 pont)

4. Az Egyesült Államok születése (Összesen 4 pont.)

a) 1776 (0,5 pont)

b) (alapvető) emberi jogok / természeti jogok / az elnyomással szemben való ellenállás joga; egyenlő jogok / jogegyenlőség; népfelség / népszuverenitás (elve); társadalmi szerződés

(A pontosvesszővel elválasztott válaszok közül bármelyik három elfogadható. A válaszok bármilyen sorrendben elfogadhatók.)

A helyes válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

(Elemenként 1 pont.)

c) 1. (0,5 pont)

5. Magyarországi reformáció (Összesen 4 pont.)

a) Károli / Károlyi Gáspár (1 pont)

b) Gyulafehérvár (1 pont)

c) magyar nyelv / anyanyelv / nemzeti nyelv használata / bibliafordítás;

könyvnyomtatás (A pontosvesszővel elválasztott válaszok közül bármelyik kettő elfogadható.)

A helyes válaszok más megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadhatók.)
(Elemenként 0,5 pont.)

d) 3. (0,5 pont)

e) református / kálvinista *(Elfogadható még: helvét vallás.)* (0,5 pont)

6. Az első ipari forradalom hatásai (Összesen 3 pont.)

a) urbanizáció (1 pont) *(A városodás / városiasodás nem fogadható el.)*

b) 2. (0,5 pont)

c) 2. (0,5 pont)

d) A népesség növekedése. /

A népesség nagyobb mértékben nőtt, mint a parasztság létszáma. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

7. Reformkori országgyűlések (Összesen 4 pont.)

a) liberalizmus (1 pont)

b) 1. (0,5 pont)

c) 2. (0,5 pont)

d) Követutasítás alapján. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

e) 2. (0,5 pont)

f) 3. (0,5 pont)

8. Világgazdasági válság (Összesen 8 pont.)

Állítás	Forrás betűjele						
	A)	B)	C)	D)	E)	F)	G)
a) Növekvő állami megrendelések elengedhetetlenek a válság megoldásához.					X		
b) A háború után bevezetett jóvatételek rendszere hozzájárult a válság elmélyüléséhez.			X				
c) A válság legszembeűnőbb jelensége a túltermelés volt.	X						
d) A munkanélküliség és az ezzel járó társadalmi feszültségek megoldásának antidemokratikus módja is megjelent.		X					
e) A pénz leértékelésével igyekeztek úrrá lenni a válságon.				X			
f) A tőzsde összeomlása jelentős mértékben járult hozzá a válság kibontakozásához.						X	
g) A védővámok rendszere is hozzájárult a válság elmélyüléséhez.							X
h) Az állami segélyek bevezetésével, kiterjesztésével próbáltak kilábalni a válságból, bár ez az állam eladósodásához vezetett.					X		
i) A szélsőséges ideológiák megerősödésében szerepet játszottak az USA egyes válságkezelő intézkedései.	X						

(Elemenként 0,5 pont.)

j) Rooseveltt (1 pont)

k) Politikai szélsőségek megerősödése. / A demokrácia meggyengülése. / Náci / fasiszta / kommunista eszmék terjedése. / Totális államok kiépülése. *(A válasz más helyes megfogalmazásban is elfogadható. Más helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)

l) General Electric (0,5 pont)

m) Szovjetunió (1 pont)

9. Magyarország az első világháborúban (Összesen 5 pont.)

Állítás	Kizárólag A)	Kizárólag B)	Kizárólag C)	A) és B)	A) és C)	B) és C)	Mindhárom	Egyik sem
a) Megfogalmazója hozta meg a végső döntést a háború kérdéséről.		X						
b) A háborút erkölcsi okokból ellenzi.								X
c) Az adott helyzetben további szövetségesek megnyerését látná helyénvalónak.	X							
d) A háború azonnali megindítását elkerülhetetlennek tartja.						X		
e) Több parlamenti párt egyetértéséről tanúskodik a háború megindítását illetően.			X					
f) Utal Szerbia és a Monarchia ellenséges viszonyára.							X	

(Elemenként 0,5 pont.)

g) Tisza István (1 pont)

h) Ferenc József (1 pont)

10. Európai Unió (Elemenként 0,5, összesen 4 pont.)

a) 3., b) 2., c) 1., d) 3., e) 1., f) 2., g) 1., h) 2.

11. Magyarország szovjetizálása (Összesen 5 pont.)

a) Szövetséges Ellenőrző Bizottság / SZEK (1 pont)

b) malenkij robot (*Elfogadható még: málenkij / málenyikij robot.*) (0,5 pont)

c) 1. (0,5 pont)

d) népbíróság(ok) (1 pont)

e) Független bíraskodás / a hatalmi ágak szétválasztása / a tisztességes eljáráshoz való jog. (*A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)f) Magyar Kommunista Párt, Szociáldemokrata Párt, Független Kisgazdapárt, Nemzeti Parasztpárt, Polgári Demokrata Párt. (*A felsoroltak közül bármelyik két párt elfogadható, bármely sorrendben. Elfogadható még bármely, az 1945-ös választásokon indult párt megnevezése.*) (*A pártok nem hivatalos, de szakszerű, egyértelműen azonosítható, nem mozaikszóval jelölt megnevezése is elfogadható. Pl. Kommunista Párt / kommunista párt.*)

(Elemenként 0,5 pont.)

12. Pénzpiac (Összesen 3 pont.)

a) pénzügyi közvetítők (0,5 pont)

b) forrásigénylők (0,5 pont)

c) kötvény (0,5 pont)

d) részvény (0,5 pont)

e) A hatékonyabb vállalkozások jutnak tőkéhez. / A megtakarítók döntenek a befektetéseikről. / A befektetés mindkét félnek előnyös. / Hozzájárul az optimális kamatszint kialakulásához. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, ill. más helyes válasz is elfogadható.*) (1 pont)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. XIV. Lajos uralkodása

(rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően XIV. Lajos abszolutizmusát mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a francia abszolutizmus kiépülése a XVII. (–XVIII.) századra tehető, <i>vagy</i> rögzíti XIV. Lajos uralkodási idejét (1643–1715), és rögzíti, hogy Franciaország nagyhatalommá / az abszolutizmus mintaállamává vált.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. abszolutizmus, király, rendek, református / protestáns / hugenotta.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás alapján a megbízott / az intendáns feladatkörét (közigazgatás / hadsereg / adószedés ellenőrzése egy tartományban), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a király személyétől függő hivatalnokokat nevezett ki; a megbízottakkal / az intendánsokkal ellenőriztette a rendi intézményeket / önkormányzatokat; ezzel egy a király akaratát végrehajtani képes hivatalszervezet alakult ki; a hivatalok egy része megvásárolható volt).	0–3
	F2 Rögzíti a rendelet lényegét (pl. IV. Henrik – meghatározott helyeken – szabad vallásgyakorlást biztosított a reformátusoknak / hugenottáknak / protestánsoknak; XIV. Lajos – a tömeges áttérésre hivatkozva – megszünteti a szabad vallásgyakorlatot), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a vallási egységet az állami egység / erős királyi hatalom előfeltételének tartották; a reformáció összefonódott a rendi előjogok / tartományi különállás védelmével; a reformátusok / hugenották egy része kivándorolt).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Meghatározza az abszolutizmus fogalmát (pl. a rendek kiszorítása az állam irányításából), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az abszolutizmus kialakítását a megnövekedett állami bevételek tették lehetővé; fő támasza a hivatalnoki kar és a hadsereg volt; nem hívták össze a rendi gyűlést; a rendi kiváltságok jó részét azonban fenntartották – pl. adómentesség, földtulajdon, katonatiszti pályák; az abszolutizmus ellen szerveződő rendi mozgalmat levertek).	0–3
	E2 Rögzíti az állandó / reguláris hadsereg létrehozását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez emésztette fel az állami jövedelmek zömét; megemlíti néhány jellemzőjét: pl. egyenruha, laktanya, tisztképzés; Franciaország Európa legerősebb katonai hatalmává vált), <i>vagy</i> rögzíti, hogy XIV. Lajos Versailles-ba helyezte székhelyét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a palota a hatalom reprezentációját szolgálta; a főnemességet az udvarhoz kötötte; a palota – és kertje – barokk stílusban épült; a királyi palota mintaadóvá vált	0–3

	egész Európában; az udvari pompához kapcsolódik a Napkirály kifejezés).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. Olasz fasizmus

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Mussolini külpolitikájának jellemzőit mutatja be, és kitér a fasiszta ideológia szerepére is. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a téma egy időbeli vonatkozását (pl. Mussolini hatalomra jutása: 1922, abesszíniai / etiópai háború: 1935–1936, Berlin–Róma tengely: 1936, Olaszország belépése a második világháborúba: 1940), és rögzíti a téma egy térbeli vonatkozását (pl. Olaszország az első világháború után Dalmáciára tartott igényt / Jugoszláviával szemben voltak területi követelései, a Földközi-tenger feletti uralom volt a cél, Albánia olasz függésbe került, Olaszország elfoglalta Etiópiát, Afrikában voltak gyarmatai: Líbia, Eritrea, Szomália).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. fasizmus, totális diktatúra, tengelyhatalmak, irredentizmus.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a fasizmus erkölcsileg helyesnek és hasznosnak tartja a háborút; a háború képes kihozni az emberből a maximumot), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a háború tisztítja meg az emberiséget / teszi jobbá a társadalmat; az állam így képes a legtöbbet kapni a társadalomtól; az egyéni érdeket alárendeli az állam / nemzet érdekeinek; Mussolini háborús céljait legitimálja az ideológiával; a fasiszta Olaszországot terjeszkedő külpolitika jellemezte).	0–3
	F2 Rögzíti a térkép egy lényegi elemét (pl. Mussolini a Földközi-tenger keleti medencéjére és Afrika észak-keleti területeire tartott igényt; a Földközi- és a Vörös-tenger urává kívánt válni), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. a tervei közül csak Abesszínia megszerzése valósult meg; törekvései miatt eddigi szövetségesei / az antant elfordult tőle, a második világháborúban hadjáratot indított Egyiptom területén).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti Mussolini valamely, európai terjeszkedésre vonatkozó célkitűzését (pl. Albánia megszerzése, Adria feletti uralom megszerzése, a Duna-medencében történő befolyás megszerzése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nemzeti öntudatot erősítette azzal, hogy az olaszokat az ókori Római Birodalom örökösének tekintette; kihasználta az első világháborút lezáró békeszerződés miatti elégedetlenséget; az	0–3

	irredenta eszme hangoztatásával megnyerte magának a hadsereget; Jugoszláviával szembeni politikájához Magyarország és részben Románia is csatlakozott; történelmi alapon is követeltek területeket; a második világháború során megtámadta Görögországot).	
	E2 Rögzíti a Berlin–Róma tengely / olasz–német szövetség tényét, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az abesszíniai háború nemzetközi elítélése vezetett a szövetség megkötéséhez; két egymáshoz közel álló szélsőséges ideológiát képviselő vezető kötötte; Olaszország ezzel hátat fordított korábbi szövetségeseinek; ezután már Olaszország nem akadályozta tovább az Anschlusst; a szövetség tagja lett Japán is; Olaszország részt vett a spanyol polgárháborúban; a második világháborúban Németország szövetségeseiként vett részt).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. Török–magyar együttélés

(hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a török berendezkedés jellemző vonásait és a török–magyar együttélés sajátosságait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti az ország három részre szakadását / Buda elesét (1541).	0–2
	T2 Rögzít legalább két térbeli elemet (pl. a három országrész neve; török vilajetek neve; Buda a magyarországi török terület központja; a török megszállás az ország déli és középső területeire terjedt ki).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. végvár, közigazgatás / vármegye / vilajet, adó, vallás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi szakkifejezéseket: pl. szultán, szpáhi, janicsár, iszlám.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a térkép egy lényeges elemét (pl. Magyarország a török állam határterülete volt; a török is végvárrendszert épített ki), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. török katonaság állomásozott az országban; nagyon sok pénzbe került a török végvárrendszer fenntartása; a határvidék megőrzését nem fedezték a magyarországi bevételek; lényegében csak a várakban és a városokban volt jelentősebb török / balkáni lakosság).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (a magyarok harádsot / fejadót fizetnek a szultánnak; kapuadót a szpáhinak; a budai és pesti lakók nem fizetnek kapuadót), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az adófizetőkről pontos kimutatások / defterek készültek; a török alkalmazkodott a magyar adórendszerhez; jellemző volt a kettős adóztatás rendszere; a jobbágyok viselték a portyák, háborúk terheit is).	0–3

	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a béke ellenére is rendszerek voltak a felek között a katonai összecsapások; gyakori volt az emberkereskedelem; a béke tiltotta az emberkereskedelmet), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az állandó összecsapások a határ menti lakosság csökkenését eredményezték; a katonák megfelelő ellátása akadozott; mindkét fél katonái jövedelmük kiegészítéseként raboltak el embereket).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás valamelyik lényegi elemét (pl. a török megszállás ellenére működtek a magyar hivatalok; a török nem erőltette a magyar lakosságra a saját rendszerét), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nem volt jellemző az iszlámra való áttérés; a magyar nemesség a menekült vármegyéken keresztül biztosította a jogfolytonosságot; a töröknek a határterületen a belső béke megőrzése volt a legfontosabb; a hódoltsági jobbágyságok érdekvédelmi szervezeteként megalakultak a parasztvármegyék; a magyar nemesség révén néhol megvalósult a kettős adóztatás rendszere).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a törökök bevezették a saját közigazgatásukat (vilajet, szandzsák), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a török vilajeteket / tartományokat beglerbégek vezették; a törökök magyarországi vezetője a budai pasa lett; a török támadások sikere növelte a vilajetek számát).	0–3
	E2 Rögzít a török földbirtokviszonyokkal kapcsolatban egy lényeges tény (pl. minden föld a szultán tulajdona; a legjövödelmezőbb / legvédelettebb földeket a szultán saját kezelésbe vette; a szpáhiknak osztott birtokot; a földbirtokostól is függött az adók mértéke), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az alföldi mezővárosok kerültek szultáni kézbe; a szpáhik birtokaikon rablógazdálkodást folytattak; a magyar nemesek elmenekültek a területről; a szultáni földeken kisebb volt a lakosság adóterhe; az adók a kettős adóztatás miatt magasabbak voltak a korábbiaknál).	0–3
	E3 Rögzít egy tény a török kultúra emlékeivel kapcsolatban (pl. török dzsámik, minaretek, fürdők maradtak meg az országban; a török öltözködés hatott a magyar viseletre; török jövevényszavakkal bővült a magyar nyelv; az étkezési kultúrára is hatással voltak a török szokások), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. az iszlám vallás nem terjedt el a magyarok körében; a török emlékek száma viszonylag alacsony; a török hódítókkal tartózkodó volt a magyar lakosság; főként a városokban hatott a török kultúra; felsorol két konkrét példát a török jövevényszavak / ruhadarabok / ételek közül).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. A polgári állam kiépülése		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a polgári állam kiépülését mutatja be Magyarországon a XIX. század utolsó harmadában. A válasz a közigazgatás reformját és az állami gondoskodás megerősödését mutatja be az oktatás és az egészségügy példáin keresztül. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít két, a korszakhoz tartozó lényeges időbeli elemet (pl. a dualizmus kezdete: 1867, a dualizmus vége: 1918, népiskolai törvény: 1868, Tisza Kálmán miniszterelnökségének kezdete: 1875, Tisza Kálmán miniszterelnökségének vége: 1890, Wekerle Sándor – első – miniszterelnökségének kezdete: 1892).	0–2
	T2 Rögzít egy térbeli elemet (pl. Magyarország az Osztrák–Magyar Monarchia része; a népiskolák többnyire a falvakban épültek; az egészségügyi körülmények főként a városokban javultak).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. (vár)megye, polgári átalakulás, népoktatás, nemzetiség.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi szakkifejezéseket: pl. polgári állam, állami anyakönyvezés, polgári házasság, tankötelezettség / népiskola / népiskolai törvény.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy egységes közigazgatást vezettek be, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez a rendi jogok felszámolását is jelentette; a vármegyék önkormányzatát megnyirbálták; a kormány által kinevezett főispánok jogkörét növelték; a közigazgatást centralizálták), <i>vagy</i> rögzíti, hogy eltörölték a kiváltságos területeket, és megnevez egykori kiváltságos területeket: jászkun kerület, hajdú kerület, Szepesség, szász székek, székely székek.	0–3
	F2 Rögzíti az állami anyakönyvezés bevezetését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez az állam és egyház szétválasztását segítő intézkedés volt; a katolikus egyház erősen tiltakozott a törvény bevezetése ellen; az államnak az adózás miatt is érdekében állt a bevezetése; lehetőséget teremtett a vallások és nemzetiségek emancipációjára is, bevezették a polgári házasság intézményét is; Wekerle Sándor miniszterelnöksége idején született).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a románok szerint a közoktatás a magyarosítást szolgálja; a románok szerint a magyarok a saját törvényeiket sem tartják be), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a magyar törvények elvben megengedték az anyanyelvi oktatást a népiskolákban; az iskolahálózat leginkább a nemzetiségi területeken bővült; valóban voltak törekvések a magyar nyelv fölényének biztosítására).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás valamelyik lényegi elemét (pl. előírták a mocsarak lecsapolását; ki akarták építeni a csatornahálózatot; a növényzet bővítését rendelték el), és ezzel kapcsolatban lényegi	0–3

	megállapítást tesz (pl. az egészségügy is állami irányítás alá került; a hatóságok gondoskodni kívántak a lakosság jobb egészségi állapotáról; az állam szabályozta a kórházak működését; egyre fontosabbá vált a tudatos megelőzés; bővült az egészségügyi ellátásban részesülők száma).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Jellemzi a polgári államot (pl. jogegyenlőség és alkotmányosság; gondoskodó állam), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a liberális kormányok igyekeztek növelni az állami gondoskodást; a kiépülő államszervezet rendkívül költséges volt; az állami hivatalnokok száma jelentősen nőtt; a gazdasági fejlődés teremtette meg a polgári állam kiépülésének lehetőségét; előfeltétele volt a polgári jogegyenlőség elfogadása).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy bevezették a tankötelezettséget, és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a törvény eredményesen hozzájárult az analfabetizmus csökkenéséhez; az átlagos műveltségi szint nőtt; megengedte az alapfokú oktatásban az anyanyelvhasználatot; a nem állami fenntartású iskolákat is szabályozta; sok iskola épült vidéken / nemzetiségi területeken; európai szinten is korszerű volt az oktatási törvény; elfogadtatása Eötvös József nevéhez kötődik).	0–3
	E3 Rögzít még egy reformintézkedést (pl. a polgári házasság bevezetése; szabad vallásgyakorlat bevezetése; az izraelita vallás bevetté nyilvánítása; létrehozták a csendőrséget /rendőrséget; új egységes büntetőjog bevezetése), és ezzel kapcsolatosan lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarországon is volt kultúrharc; ismerteti a bevett, az elismert és az el nem ismert vallásokat / kategorizálást; ez tette teljessé a zsidók emancipációját; az állam feladatának tekintette a rendbiztonság megteremtését; modernizálták az igazságszolgáltatást).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. XX. századi földtulajdonviszonyok (komplex – korszakokon átívelő)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a földbirtokviszonyok átalakulását mutatja be 1918-tól a rendszerváltás időszakáig a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít két lényeges dátumot a második világháború előtti időszakból (pl. öszirózsás forradalom: 1918. október 31., a Tanácsköztársaság kikiáltása: 1919. március 21., Nagyatádi-féle földreform: 1920).	0–2
	T2 Rögzít két lényeges dátumot a második világháború utáni időszakból (pl. földosztás: 1945. március, a kommunista diktatúra kiépítése: 1948, a forradalom kitörése: 1956. október 23., a rendszerváltás: 1989–90).	0–2

	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre, és megállapításai Magyarországra vonatkoznak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. földreform / földosztás, nagybirtok, kisbirtok / törpebirtok, parasztság.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. szövetkezet, kollektivizálás, privatizáció, kárpótlás.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti Jászi Oszkár véleményét (pl. a nagybirtokokat fel kell osztani a parasztság között; a legfontosabb társadalmi probléma a földkérdés), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. törvény született a földosztásról; Károlyi Mihály a saját birtokain kezdte a földosztást; a földosztást nem hajtották végre).	0–3
	F2 Rögzíti a kiáltvány állítását (pl. a Tanácsköztársaság kisajátította a nagybirtokokat; szövetkezeteket akart létrehozni; nem hajtott végre földosztást), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kommunisták magántulajdon helyett köztulajdon akartak; ezzel elvesztették a parasztság támogatását; a nagyüzemi mezőgazdaságot tartották hatékonyabbnak).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy az 1930-as években a legkülönbözőbb politikai erők – kormánypárt, népi írók, szélsőjobboldal – követeltek földreformot, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a korszakban felerősödött a földreform követelése; a világgazdasági válság kiélezte a társadalmi feszültségeket; megoldatlansága miatt a földkérdés maradt a legfontosabb társadalmi probléma).	0–3
	F4 Rögzíti Nagy Imre bejelentésének lényegét (pl. abbahagyják az erőszakos kollektivizálást; újra támogatják az egyéni gazdálkodást), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek hatására a szövetkezetek jó része felbomlott; a kollektivizálás visszavetette a termelést; Nagy Imre már első miniszterelnöksége idején is ezt az álláspontot képviselte; ez összefüggött a politikai élet demokratizálódásával).	0–3
	F5 Rögzíti a törvény lényegét (pl. a szövetkezetek földjeit az egykori tulajdonosok visszaszerezhetik), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek eredményeként újra kisbirtokrendszer alakult ki; a szövetkezetek felbomlásának negatív hatásai is voltak – tőkehiány, technológiai elmaradás, nem hatékony termelés; a termőföldre más kárpótlási szabályok vonatkoztak; a kárpótlás kárpótlási jegyek formájában valósult meg).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti a Nagyatádi-féle földreform lényegét (pl. viszonylag kevés földet törpebirtokok formájában osztottak ki), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel fennmaradt a nagybirtokrendszer; a kiosztott birtokok életképtelennek bizonyultak; a politikai elitben nagy volt a nagybirtokosok súlya; vitézi telkeket is osztottak).	0–3

	E2 Rögzíti, hogy (1945-ben) nagyszabású földosztásra került sor, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. felszámolták a nagybirtokrendszert / rengeteg törpebirtok jött létre; a kommunisták elképzelése valósult meg elsősorban; a földosztásnak politikai célja is volt / a parasztság megnyeréséért hajtották végre; ezzel teljesen átalakult a magyar társadalom szerkezete).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a Rákosi-korszakban megkezdődött az erőszakos kollektivizálás, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szovjet mintát másolták; a jómódú gazdákat / kulákokat megfélemlítették / megbüntették; jelentősen visszaesett a termelés; az egyéni gazdákra beszolgáltatási kötelezettséget róttak; a kollektivizálás nem volt teljes mértékű).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy a Kádár-korszakban zárult le a teljes kollektivizálás, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. engedélyezték a háztáji gazdálkodást; a szövetkezetek modern nagyüzemekké váltak; javult a termelés / az élelemellátás; a parasztságot is bevonták a társadalombiztosításba).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. Nagy Károly és I. (Szent) István állama (komplex – összehasonlító)

Szempontok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a frank és a magyar államszervezést veti össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti Nagy Károly császárra koronázásának dátumát (800), és megállapításai a Karoling-korra vonatkoznak.	0–2
	T2 Rögzíti István uralkodási és koronázási dátumát (997–1038, 1000/1001).	0–2
	T3 Rögzíti a frank államszervezés két térbeli elemét (pl. az ókori Gallia és Germánia / a mai Francia- és Németország / Nyugat-Európa területére terjedt ki, központja Aachen volt, határgrófságok / örgrófságok határolták, Pannóniára is kiterjesztette hatalmát, főbb tartományai Austrasia és Neustria volt).	0–2
	T4 Rögzíti a magyar államszervezés két térbeli elemét (pl. Géza az egész Kárpát-medencére kiterjesztette a hatalmát, Koppány a somogyi / Gyula az erdélyi / Ajtony a marosi részek ura volt, Esztergom vált egyházi központtá / volt István koronázásának helyszíne).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. önellátás, egyház, pápa, püspök / érsek.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. király, császár, vármegye / grófság, ispán.	0–2

	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy Nagy Károlyt a pápa római császárrá koronázta, rögzíti, hogy a legenda szerint István a pápától kapott királyi koronát, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az uralkodói hatalmat mindkét esetben a pápa / az egyház tekintélye legitimálta; Károly esetében a Római Birodalom felújításáról, Istvánéban független állam alapításáról volt szó; a koronázás ellenére mindkét uralkodó független maradt a pápától; a világi hatalom a legitimációért cserébe védelmet jelentett az egyháznak).	0–4
	F2 Rögzíti, hogy az alacsony terméseredmények miatt alig volt felesleg, rögzíti, hogy a korai magyar pénzkiadásnak még nem volt gazdasági oka, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét esetben alapvetően önellátó gazdaságról beszélhetünk; mindkét esetben hiányzott / fejletlen volt a pénzgazdálkodás; egyik esetben sem rendelkezett az állam központosítható pénzjövödelmekkel).	0–4
	F3 Rögzít egy lényeges tényt a Frank Birodalom térképe alapján (pl. a meghódított területeken / különösen a szász területeken püspökségeket hoztak létre), rögzít egy lényeges tényt Magyarország térképe alapján (pl. István egyházmegyéket alapított; Esztergomban – és Kalocsán – érsekség alakult), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. Károly esetében a terjeszkedés összefonódott a kereszténység terjesztésével, Istvánnál az államalapítás összefonódott az egyházszerkezéssel; Károlynál a kereszténység terjesztése a keresztény császárságból következett, Istvánnál az egyházszerkezés biztosította az önálló államiságot).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényeges tényt a frank dinasztiaiváltással kapcsolatban (pl. Kis Pippin frank király lett / letette a Merovingokat; a Karolingok hatalmát a pápa elismerte), rögzít egy lényeges tényt a magyar fejedelmi hatalom megerősítésével kapcsolatban (pl. Géza megkezdte a törzsfők hatalmának megtörését; térítőket hívott az országba; szövetségi kapcsolatokat épített ki a Német-római Császársággal), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét esetben két generációt vett igénybe az új hatalom kiépítése / a második generáció szerezte meg az új uralkodói címet; a frank esetben dinasztiaiváltás történt, a magyarban a fejedelmi hatalom megerősítése; a hatalom megerősítésének mindkét esetben lehetett oka a külső veszély).	0–4
	E2 Rögzíti, hogy a Frank Birodalomban kiterjedt királyi birtokok voltak, rögzíti, hogy Magyarországon a megművelt föld zöme (kétharmada) királyi kézben volt, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét esetben – az önellátó gazdaság miatt – a földbirtok volt a hatalom / a hadseregállítás alapja; mindkét esetben az uralkodói udvar vándorolt, hogy felélje a termést / megjelenítse az uralkodó hatalmát; még	0–4

	sehol sem volt jellemző a magán nagybirtok / az előkelők hatalmát leginkább az általuk igazgatott királyi birtok adta; mindkét esetben az uralkodó megkezdte a birtokadományozásokat) <i>vagy</i> rögzít egy lényeges tény az uralkodói központtal kapcsolatban (pl. a királyi udvar vándorolt; az udvar élén egy főméltóság – a majordomus, ill. a nádor – állt; a királyi tanács részt vett a hatalomgyakorlásban), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az uralkodó azért vándorolt, hogy felélje a termést / megjelenítse hatalmát; a majordomusnak / a nádornak a birtokok irányítása mellett katonai / bírói szerepe volt; a királyi tanács tagjai a főpapok és a grófok / ispánok voltak).	
	E3 Rögzíti, hogy a Frank Birodalom grófságokra oszlott, rögzíti, hogy Magyarországon vármegyéket hoztak létre, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a magyar berendezkedés frank mintára jött létre; a comes / gróf / ispán felelt a királyi birtok igazgatásáért / a hadszervezésért / a bíraskodásért / a királyi jövedelmek behajtásáért; a gróft / ispánt az uralkodó nevezte ki).	0–4
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:

2. https://en.wikipedia.org/wiki/Malbork_Castle#/media/File:Castillo_de_Malbork,_Polonia,_2013-05-19,_DD_25.jpg
<http://www.pestmegye.hu/ertektar/ocsai-reformatus-muemlektemplom>
<https://holeinthedonut.com/2014/01/23/photo-interior-of-hagia-sophia-istanbul/>
<http://storiadarte.blogspot.hu/2011/07/08-medici-e-magi.html>
4. Karikatúra az 1890-es évekből. <https://commons.wikimedia.org>
Punch Magazine, 1856.11.08. <http://punch.photoshelter.com/image/I00002F4ekjLaZhM>
Ryan Walker, Appeal to Reason, 1914. 05. 16. <http://www.cartooningcapitalism.com/cartoons-for-socialism/>
6. https://www.mozaweb.hu/Lecke-TOR-Tortenelem_7-A_varos_es_a_vidék-101854
- N. J. G. Pounds: Európa történeti földrajza. Bp. 2003.
8. H. Müller und Sohn GmbH AG Berlin, 1933. Deutsches Historisches Museum, Berlin
Granger Academic Rooseveltt cartoon.
Berryman, Clifford Kennedy: Old reliable!, 1938. 04. 12.
- Burton G. Malkiel: Bolyongás a Wall Streeten. Nemzetközi Bankárképző Központ, 1992.
- Kaposi József – Száray Miklós: Történelem IV. Középszintű. 12. évfolyam. NTK 2011.
14. https://hu.wikipedia.org/wiki/Olasz_fasizmus#/media/File:Piano_Nuovo_Impero_italiano.jpg
15. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének térképei. Készítette: Nagy Béla.
18. <https://www.school-scout.de/images/covers/46511/original/46511.jpg?1314109937>
http://img.index.hu/imgfrm/9/7/3/5/MED_0013509735.png
<http://www.adalar.ch/media/bilder/geschichte/blutgericht/blutgericht005.jpg>
<http://matt.ucoz.hu/magykkor/1.png>